

ЗМІСТ

Загадка на три сумки золота	4
Прибирання з халепами	15
У пошуках сумок	25
Титанік на веслах	38
Знахідка біля Зеленого Гаю	51
Головоломка з кубком	63
Велосипедні пригоди	73
Теремок Алі-Баби	84
Знайомство з королевою	94
Богородиця і Богсин	103
Хибно звинувачений	115
Байки пана Валерія	124
Скарбниця з глибини століть	132
Суцільні фальсифікації	144
Полум'я історії	152
Супергеройська справа	161
Пастка Богородиці	168
Час розплати	179
Відгуки	191

Загадка на три сумки золота

Що мене найбільше засмучує – то це коли в найвідповідальніший момент зависає телефон. Ти ось-ось майже пройшов рівень, у розпалі епічна битва із силами зла, наслідок якої вирішить усе, але... реальність брутально втручається у віртуал і потрібно знову починати все з початку. Я запитував друзів: як вони з цим борються?

– Глючить телефон? Та нехай батьки куплять тобі новий. Твоєму вже скільки?

– Скоро п'ять буде. Мені його подарували перед першим класом.

– Ну, ти розбалував своїх предків! Вони мають тобі кожен рік нову модель купувати!

Легко сказати! Я думав над цими словами весь вечір, навіть наступного дня ходив такий замислений, аж це помітила мама. Ми саме гуляли центром міста всією сім'єю, і їй заманулося зробити фото нашого щасливого дитинства.

– Мирику, де усмішка? – запитала вона суворо. – Подивися на сестричку, як вона чарівно усміхається. Молодець, Яринко!

– Я би теж був задоволений, якби мені купили новий телефон.

– Ми їй подарували, бо в неї ще не було, – пояснила мама.

– Але ж у мене з'явився телефон, коли я пішов до школи, а вона ще в садочок ходить, – нагадав я.

– Синку, я взагалі вперше побачила мобілку, коли закінчувала школу.

– І тому ти вирішила відігратися на мені...

– Що? – мама зміряла мене гнівним поглядом, хотіла ще щось сказати, але зрозуміла, що самотужки не виграє суперечку, тож залучила тата: – Дмитре, скажи хоч ти йому що-небудь.

– Гм... – глибокодумно почав він, заскочений зненацька. – Мирику, ситуація кепська. Мама каже правду: ми в дитинстві й гадки не мали про гаджети, а тепер вони повсюди. Наступають. Ще років десять, і дітей почнуть народжувати з металевими чіпами в голові!

– А! – скрикнула Ярина, обхопивши голову руками.

– Дякую, допоміг! – буркнула мама, обійнявши доньку, аби заспокоїти після татових «пророцтв».

– А що? – зобразив здивування той. – Правду треба знати, щоби протидіяти злу. Воно підступне і розповсюджує всілякі міфи, аби ніхто не здогадався, як усе насправді. Але є спосіб, ось! – тато з тріумфом дістав із кишені й показав...

– Кнопковий телефон? – з недовірою запитав я.

– Саме так! Я навмисно ним користуюся, щоб «вони» мене не дістали. Хочеш на ньому пограти?

– Ні, дякую! – відсахнувся я. – У допотопні «театріси» хай краще бабуся грає.

– Дмитре, ти знову дітей лякаєш! – втрутилася мама. – Мирику, та купимо тобі той телефон...

– Ура! – вирвалося в мене.

– ...Але не за просто так, – додала мама – от вічно вона вміє обламати крила мрії. – Ти роби добрі вчинки, допомагай старшим, проявляй ініціативу, і ми тобі даватимемо гроші.

– Я підтримую Ольгу! – заявив тато. – Із власної кишені готовий платити за кожен добрий вчинок по цілій гривні! А за дуже цінну допомогу – навіть гривню і десять копійок!

– У мене ніколи не буде телефона... – зрозумів я.

– Мирику, ти не слухай – то татусь згадав ціни зі свого дитинства, – мовила мама, кинувши на тата скептичний погляд. – Сто гривень за справу, але конче важливу. А тепер забули про сумне і зробімо, нарешті, ту бісову щасливу фотографію!

Ми поставали біля якогось пам'ятника. Мені вже зовсім було не цікаво, що то за скульптура, та коли моя рука лягла на сумку з монетами, я пожвавився. Звісно, і сумка, і пригорща монет, що з неї визирала, були зроблені з бронзи. Але туристи протерли кружальця до такого блиску, що вони здавалися справжніми. Поки мама робила фото, я навіть спробував потягнути за одну монету, і це помітив татусь:

– О, хтось уже почав збирати гроші.

– Тату, припини, вони ж несправжні, – зауважив я.

– Гаразд, це лише пам'ятник легенді, але вона розповідає, що все було не просто справжнє, а із щирого золота! – промовив тато. – Буцімто переходили козаки річку і знайшли три мисливські сумки, набиті золотими монетами. То вони вирішили на ці гроші побудувати тут місто.

– А що на цьому місці було до того? – поцікавився я.

– Нічого не було, – запевнив він. – Дике поле.

– І козаки взяли гроші й побудували місто?

– Ну, так, – правив своєї тато.

– Але який сенс у грошах, якщо тут не було жодних магазинів? – поставив я очевидне питання. – Чи вони на «Новій пошті» замовляли доставку?

– Ні, Мирику, «Нової пошти» тоді не було, – заперечив він. – Вони купували будівельні матеріали в «Епіцентрі» – він якраз неподалік, на березі Псла.

– Що ви таке верзете! – втрутилася мама. – Яка «Нова пошта»? Який «Епіцентр» у часи козаків?

– Він перший почав, – викрутився тато.

– Ти ж батько! – не вгавала мама. – Краще зводив би дитину в музей, аніж вигадувати казна-що.

– А що таке музей? – поцікавилася Ярина.

– Це дуже цікаве місце, куди тебе з братиком зараз поведе тато.

– Гей-гей! – втрутився тато. – Чого це я? А ти?

– А мені саме треба сходити в «Епіцентр». Мені набридли ручки на шафочках у кухні. Хочу пошукати нові.

Словом, у нашій з татом суперечці знову виграла мама. Вона побажала гарних вражень від екскурсії й поспішила у своїх справах. А тато почвалав з нами до музею.

Краєзнавчий музей мені з сестрою спершу дуже сподобався. Він був розташований у вишуканому двоповерховому будинку, який нагадував замок з баштою. Схоже, його збудували дуже давно, бо на ньому було чимало прикрас, навіть якісь скульптури одягнених у простирадла чоловіків та жінок, які підтримували балкон. Проте справжнісінькі скарби містилися всередині. Зали були переповнені

старовинними речами. Але здогадайтеся, що саме привернуло увагу Ярини? Її улюблена тварина!

– Ура, коник!!! – вигукнула сестра і побігла до експоната у вигляді екіпірованої голови коня у повний розмір.

– У музеї не бігають! – суворо гримнула працівниця музею, яка невідь звідки з’явилася біля голови.

– Але ж там – конячка! – намагалася пояснити Ярина.

– У музеї не кричать! – осудливо додала та.

– Хочу коника! – жалібно вимовила сестра, впершись долоньками у скляну перешкоду, яка оточувала бажаний експонат.

– Не можна чіпати руками! – обурилася жіночка й, підвівши голову на тата, додала: – Заберіть дитину!

– Та не хвилюйтеся, вона нічого не зробить, він же за склом, – безтурботно промовив тато.

– Ви зовсім не виховуєте дітей!

Жіночка так енергійно смикнула головою, аж мені здалося, що вона пустила блискавки поглядом. Але то лише скельця її круглих окулярів відбили світло. Проте Ярина злякалася, побігла назад і заховалася за татовими ногами, сторожко позираючи на грозову хмару в спідниці.

Я подивився на тата з очікуванням. Ці дорослі можуть наговорити багато цікавого, коли мова за-

ходить про виховання нас. Тобто дітей. Але замість нього несподівано почувся спокійний і лагідний голос одного з відвідувачів:

– Даремно ви обурюєтеся. Те, що татусь привів дітей до музею, – це вже свідчення виховання. Адже теперішні батьки набагато частіше водять своїх чад у розважальні центри, ніж до музею чи бібліотеки.

– Авжеж, ми не такі, – погодився тато, хоча ж ще вчора вигулював нас із Яриною по атракціонах у дитячому парку.

– І те, що вони тут виявляють емоції, то це не від дурощів, а тільки через жагу пізнання, – правив далі незнайомиць, пригладжуючи своє сиве волосся. – От скажи, хлопчику, що ти хотів би дізнатися?

– Як заснували наше місто? – одразу запитав я.

Чоловік переможно поглянув на сувору працівницю музею. Але та залишалася на своєму:

– Нехай спершу навчаться поводитися в музеї. Бо своєю «жагою» поруйнують тут усі експонати. А до історії потрібно ставитися обережно і з повагою! – мовила жіночка і демонстративно вийшла із зали.

– Вона пішла, але вам можу відповісти я, бо ще з дитинства цікавився цим питанням і дещо знаю, – звернувся до нас відвідувач. – Наше місто заснували козаки із містечка Ставище на Київщині на чолі з сотником Герасимом Кондратьєвим. Це

сталося після поразки українських військ під Берестечком 1651 року. Тоді поляки нав'язали такий принизливий мирний договір, що деякі козаки разом із сім'ями поїхали шукати кращої долі за тодішнім східним кордоном. Шлях був неблизький, тому переселенці опинилися в наших місцях 1655 року, коли отримали офіційний дозвіл на заснування міста від Москви, якій належали ці землі. Російський цар радо прихистив одновірців, ще й надав їм багато привілеїв, про які вони й не мріяли, поки жили під поляками-католиками.

– Ой, щось не віриться, що російський цар був таким добрим, та ще й за просто так, – із сумнівом промовив тато.

– Даремно ви так, – заперечив чоловік. – Ви лишень погляньте, яке ж гарне місто збудували!

– А де козаки взяли гроші на будівництво? Це правда, що знайшли в річці сумку із золотом? – поцікавився я.

– Звісно! – погодився той. – Тому й річка називається Сумка. І сумок було насправді три.

– Годі казки розповідати! – несподівано озвалася та сама працівниця музею, яка лише вдала, що пішла, а насправді спостерігала за нами з-за проходу до наступної зали. – У музеї можна подавати лише перевірені факти. А вони такі, що назва річки походить від тюркського слова «су», яке

означає вода. І немає ніяких документальних свідчень про ваші сумки.

– А як же герб міста? На ньому зображені три сумки, – усміхнувся чоловік.

– Мабуть, той герб робили такі ж невігласи, як ви, – буркнула жіночка. – І якби ті сумки існували, то були б серед експонатів. Але в нас немає ні сумок, ні монет, ні свідчень очевидців. Отже, це все вигадка.

– Будь-яка вигадка з часом зникає або стає історією, – спокійно промовив той. – На жаль, я вже мушу йти, а інакше поділився би з вами ще багатьма цікавими легендами.

Чоловік пішов, а сувора працівниця музею залишилася. Я, а особливо Ярина, сторожко позирали на неї й рухалися дуже обережно. Та хоч би куди ми йшли, вона опинялася в тій самій залі, що й ми. Вже нічого не говорила, але її мовчанка була ще дошкульнішою за бурчання.

Ходити музеєм під наглядом блискавок-окулярів стало зовсім нецікаво. Ми швиденько проминали експонати, закуті в скляні саркофаги, намагаючись швидше досягнути виходу. Але в одному місці я зупинився як вкопаний. На полиці під склом лежала пригорща потьмянілих від часу (чи води?) монет. Щоправда, коли я прочитав підпис, то зрозумів, що це лише сімнадцяте століття.

– Тату, сімнадцяте, це 1700-ті роки? – тихенько я запитав батька.

– Ні, потрібно віднімати одиницю. Тобто 1600-ті, – відповів він.

Отже, це ті самі монети, бо ж місто заснували 1655-го! Звісно, це далеко не всі, адже у три сумки влізло би набагато більше. А працівниця музею казала, що їх у них немає. Значить, вона щось приховує. Може, вона забрала решту монет собі? Але тоді зникненням зацікавилася б поліція і злочин би викрили. Залишається тільки варіант, що решту монет ніхто не знайшов. Ще не знайшов.

І в мене зажеврїла надія...